

Autoreferat

1. Imię i nazwisko.

Katarzyna Maria Janic

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe lub artystyczne – z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.

Sekcja 2.1 zawiera zestawienie posiadanych stopni naukowych uzyskanych w kraju i za granicą, natomiast sekcja 2.2 prezentuje pozostałe dyplomy uniwersyteckie uzupełniające kwalifikacje akademickie. Syntetyczne ujęcie tych informacji przedstawiono w sekcji 2.3.

2.1 Posiadane stopnie naukowe

Stopień naukowy	Uczelnia	Rok	Obszar	Tytuł rozprawy
Magister	Uniwersytet Wrocławski	2002	Filologia angielska	<i>Morphology and Argument Structure in Polish and English</i> [Morfologia i struktura argumentowa w języku polskim i angielskim]
Magister	Uniwersytet Lumière Lyon 2 (Francja)	2007	Językoznawstwo ogólne	<i>La typologie des verbes réfléchis en polonais et français</i> [Typologia czasowników zwrotnych w języku polskim i francuskim]
Doktor nauk humanistycznych	Uniwersytet Lumière Lyon 2 (Francja)	2013	Językoznawstwo ogólne	<i>L'antipassif dans les langues accusatives</i> [Konstrukcje antypasywne w językach akuzatywnych]

2.2 Posiadane dyplomy uniwersyteckie

Nazwa	Uczelnia	Rok	Obszar
Dyplom uniwersytecki	Międzynarodowe Centrum Studiów Francuskich przy Uniwersytecie Lumière Lyon 2	2005–2006	Dyplom zaawansowanych studiów języka francuskiego

Dyplom uniwersytecki	Międzynarodowe Centrum Studiów Francuskich przy Uniwersytecie Lumière Lyon 2	Styczeń 2005	Dyplom studiów języka francuskiego
Dyplom uniwersytecki	Międzynarodowe Centrum Studiów Francuskich przy Uniwersytecie Lumière Lyon 2	2004–2005	Certyfikat praktycznej znajomości języka francuskiego
Dyplom uniwersytecki	Uniwersytet Wrocławski	2001–2002	Dyplom studiów podyplomowych z zakresu tłumaczeń PL–EN i EN–PL
Dyplom uniwersytecki	Kolegium Nauczycielskie Języków Obcych przy Uniwersytecie Wrocławskim	1997–2000	Dyplom studiów zawodowych z zakresu nauczania języka angielskiego

2.3 Ujęcie syntetyczne posiadanych stopni naukowych i dyplomów uniwersyteckich

Moje przygotowanie językoznawcze rozpoczęło się podczas studiów z filologii angielskiej na Uniwersytecie Wrocławskim (1997–2002), uzupełnionych kształceniem nauczycielskim w Nauczycielskim Kolegium Języków Obcych (1997–2000) oraz studiami podyplomowymi z zakresu tłumaczeń polsko-angielskich i angielsko-polskich (2001–2002). W trakcie studiów magisterskich, ze specjalizacją w językoznawstwie angielskim, przygotowałam pod kierunkiem prof. Bożeny Rozwadowskiej pracę pt. *Morphology and Argument Structure in Polish and English*. To właśnie prof. Rozwadowska zainspirowała mnie do podejmowania badań kontrastywnych, ukierunkowanych na analizę różnic i podobieństw między językami oraz na zrozumienie mechanizmów kształtujących ich odmienne systemy składniowe.

Po ukończeniu studiów w Polsce zdecydowałam się kontynuować rozwój naukowy w środowisku międzynarodowym, podejmując kształcenie we Francji. Pomimo braku wcześniejszej znajomości języka francuskiego, w ciągu dwóch lat osiągnęłam kompetencję językową umożliwiającą podjęcie studiów uniwersyteckich. W latach 2004–2006 realizowałam intensywny program nauki języka francuskiego na Uniwersytecie Lumière Lyon 2, który przygotował mnie do dalszego kształcenia akademickiego w tym środowisku.

W latach 2006–2007 kontynuowałam kształcenie na Uniwersytecie Lumière Lyon 2, gdzie uzyskałam tytuł magistra językoznawstwa ogólnego. Pracę magisterską *La typologie des verbes réfléchis en polonais et français* [Typologia czasowników zwrotnych w języku polskim i francuskim] przygotowałam pod kierunkiem prof. Denisa Creisselsa – jednego z najwybitniejszych językoznawców typologicznych na świecie. Praca ta miała charakter analizy kontrastywnej czasowników zwrotnych w dwóch językach i stanowiła kontynuację moich wcześniejszych badań porównawczych, tym razem w ujęciu polsko-francuskim.

Współpraca z prof. Denisem Creisselsem, którego badania nad składnią w perspektywie typologicznej wywarły znaczący wpływ na rozwój językoznawstwa typologicznego, miała kluczowe znaczenie dla ukierunkowania mojego dalszego rozwoju naukowego. Zainspirowała mnie ona do podjęcia studiów doktoranckich w zakresie językoznawstwa, realizowanych w latach 2007–2010 na Uniwersytecie Lumière Lyon 2, również pod opieką naukową prof. Creisselsa. Studia te zrealizowałam dzięki trzyletniemu stypendium naukowemu przyznanemu przez Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego i Badań Naukowych Republiki Francuskiej. Z uwagi na to, że równoległe z pracą nad rozprawą rozwijałam działalność dydaktyczną pobyt w szkole doktorskiej skończyłam w 2013, broniąc rozprawy 17 grudnia 2013 roku i uzyskując stopień doktora nauk humanistycznych z wyróżnieniem (*summa cum laude*). Jednym z recenzentów rozprawy był prof. Martin Haspelmath – niekwestionowany autorytet w dziedzinie typologii językowej. Sama rozprawa została w 2015 roku uhonorowana prestiżową nagrodą *Joseph Greenberg Award* przyznaną co dwa lata przez *Association for Linguistic Typology* za wybitny wkład w rozwój językoznawstwa typologicznego w rozprawach doktorskich.

Poniżej przedstawiam listę publikacji powiązanych tematycznie z doktoratem opublikowanym w 2016 roku, przygotowanych w trakcie realizacji projektu doktorskiego.

2016

Janic, K. 2016a. *L'antipassif dans les langues accusatives* [The antipassive in the accusative languages]. Bruxelles: Peter Lang.

2009

1. **Janic, K.** 2009. Do Antipassive constructions exist in Polish? In: Graf, E., Rabiega-Wiśniewska, J. & N. Thielemann (eds.), *Beiträge der Europäischen Slavistischen Linguistik (Polyslav), Band 12*, 42–52. München: Verlag Otto Sagner.

2010

2. **Janic, K.** 2010. Typology of Antipassive Constructions in Slavonic Languages. In: Bente Fischer, K., Krumbholz, G., Lazar, M. & J. Rabiega-Wiśniewska (eds.), *Beiträge der Europäischen Slavistischen Linguistik (Polyslav), Band 13*, 62–69. München: Verlag Otto Sagner.

2011

3. **Janic, K.** 2011a. On Development of Antipassive Function: What Do Australian and Slavonic Languages Have in Common. In: Kosta, P. & L. Schürcks (eds.), *Formalization of grammar in Slavic languages*, 207–220. Berlin: Peter Lang.
4. **Janic, K.** 2011b. Typology of object omission constructions in Polish and Russian. In: Bente Karl, K., Krumbholz, G. & M. Lazar (eds.), *Beiträge der Europäischen Slavistischen Linguistik (Polyslav), Band 14*, 89–98. München: Verlag Otto Sagner.

2012

5. **Janic, K.** 2012. L'emploi antipassif de formes moyennes dans la langue française [The antipassive function of the middle forms in French]. *Proceedings of Troisième Congrès Mondial de Linguistique Française*, 2367–2378. Lyon: EDP Sciences.

2013

6. **Janic, K.** 2013. The Slavonic Languages and the Development of the Antipassive Marker. In: Kor Chahine, I. (ed.), *Current Studies in Slavic Linguistics*, 61–74. Amsterdam: Benjamins.

3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych lub artystycznych.

Sekcja 3 przedstawia przebieg mojego zatrudnienia w jednostkach naukowych w Polsce i za granicą. Część 3.1 zawiera wykaz zajmowanych stanowisk, natomiast część 3.2 je syntetyzuje.

3.1 Dotychczasowy przebieg mojego zatrudnienia w jednostkach naukowych

Uniwersytet Lumière Lyon 2, Francja

Październik 2007 – grudzień 2010	Doktorantka (fr. <i>Allocataire de recherche</i>) Stypendium rządowe 2007 – 2010 z umową o pracę	Laboratorium badawcze <i>Dynamique du Langage</i>
Październik 2007 – wrzesień 2010	Asystentka dydaktyczna (fr. <i>Monitrice</i>)	Wydział Literatur, Nauk o Języku i Sztuk
Październik 2010 – sierpień 2011	Asystentka naukowo-dydaktyczna (fr. <i>Attachée Temporaire d'Enseignement et de Recherche</i>)	Wydział Literatur, Nauk o Języku i Sztuk
Wrzesień 2012 – sierpień 2013	Asystentka naukowo-dydaktyczna (fr. <i>Attachée Temporaire d'Enseignement et de Recherche</i>)	Wydział Literatur, Nauk o Języku i Sztuk
Wrzesień 2013 – sierpień 2014	Pracownik dydaktyczny (fr. <i>Agent Temporaire</i>)	Wydział Literatur, Nauk o Języku i Sztuk
Maj – wrzesień 2014	Asystentka administracyjna (fr. <i>Agent Contractuel Vacataire</i>)	Laboratorium badawcze <i>Dynamique du Langage</i>

Uniwersytet w Lipsku, Niemcy

Czerwiec 2018 – październik 2020	<ul style="list-style-type: none"> • Pracowniczka naukowa • Współwykonawczyni projektu <i>Grammatical Universals</i> • Finansowanie: European Research Council (ERC) • Kierownik projektu: prof. Martin Haspelmath • Wydział Filologiczny	
----------------------------------	--	--

Październik 2022 – wrzesień 2024

- Adiunkt (Pracowniczka naukowa)
  - Kierowniczką projektu *Towards grammatical iconicity of language: A crosslinguistic study of P-demotion constructions*
  - Współfinansowanie: Narodowe Centrum Nauki (NCN) i Horizon 2020 COFUND
  - Wydział Neofilologii
-

Październik 2024 –

- Adiunkt (Pracowniczka naukowa)
  - Finansowanie w ramach programu Inicjatywa Doskonałości – Uczelnia Badawcza (IDUB)
  - Wydział Neofilologii
-

3.2 Ujęcie syntetyczne przebiegu zatrudnienia w jednostkach naukowych

U podstaw mojej kariery zawodowej znajdują się studia doktoranckie realizowane na Uniwersytecie Lumière Lyon 2 w latach 2007–2010. Okres ten łączył intensywną działalność badawczą prowadzoną w laboratorium *Dynamique du Langage*, w ramach rządowej umowy stypendialno-etatowej, z zaangażowaniem dydaktycznym, co skutkowało przedłużeniem pobytu w szkole doktoranckiej o trzy lata i zakończyło się obroną rozprawy doktorskiej w dniu 17 grudnia 2013 roku. Doświadczenie naukowe i dydaktyczne uzupełniłam następnie o kompetencje administracyjne, pełniąc funkcję asystentki administracyjnej w laboratorium *Dynamique du Langage* w okresie od maja do września 2014 roku.

Kolejnym etapem mojego rozwoju zawodowego był okres podoktorski. Po rocznym stypendium podoktorskim na Uniwersytecie w Zurychu w Szwajcarii (omówionym w sekcji 5.2), w latach 2017–2020 byłam związana z Uniwersytetem w Lipsku, gdzie uczestniczyłam w projekcie ERC *Grammatical Universals* kierowanym przez prof. Martina Haspelmatha — początkowo jako badaczka wizytująca (2017–2018), a następnie jako współwykonawczyni projektu (2018–2020). Etap ten miał kluczowe znaczenie dla dalszego rozwoju mojej samodzielności naukowej oraz integracji z międzynarodowym środowiskiem badawczym.

Od 2022 roku jestem związana z Uniwersytetem im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, gdzie w latach 2022–2024 realizowałam jako kierowniczka projekt POLONEZ BIS 1, finansowany przez Narodowe Centrum Nauki we współpracy z Unią Europejską (program *Horizon 2020*). Projekt stanowił samodzielne przedsięwzięcie badawcze, za którego koncepcję, realizację oraz koordynację prac zespołu badawczego byłam odpowiedzialna. W skład zespołu wchodził współwykonawca prof. Krzysztof Stroński, pełniący jednocześnie funkcję mojego mentora, oraz doktorant Mohammad Tavakoli. Obecnie jestem zatrudniona na stanowisku adiunkta na tym samym uniwersytecie w grupie pracowników badawczych w ramach programu Inicjatywa Doskonałości – Uczelnia Badawcza (od października 2024 roku).

4. Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.). Omówienie to winno dotyczyć merytorycznego ujęcia przedmiotowych osiągnięć, jak i w sposób precyzyjny określać indywidualny wkład w ich powstanie, w przypadku, gdy dane osiągnięcie jest dziełem współautorskim, z uwzględnieniem możliwości wskazywania dorobku z okresu całej kariery zawodowej.

Sekcja 4 zawiera merytoryczne omówienie osiągnięcia naukowego w postaci cyklu tematycznie powiązanych publikacji poświęconych morfosyntaktycznej i funkcjonalnej analizie alternacji czasownikowych. W sekcji 4.1 przedstawiam listę publikacji składających się na to osiągnięcie, a w sekcji 4.2 omawiam ich cele badawcze i najważniejsze wyniki, porządkując je w trzy bloki tematyczne (4.2.1–4.2.3). Sekcję 4 zamyka opis pozostałych osiągnięć, w tym opracowania interaktywnej bazy danych stanowiącej zaplecze empiryczne dla dalszych badań (§4.3).

4.1 Wybrane prace naukowe przedstawione w porządku chronologicznym

2016

1. **Janic, K.** 2016b. On the reflexive-antipassive polysemy: Typological convergence from unrelated languages. *Berkeley Linguistics Society* 36. 158–173.
2. **Janic, K.** 2016c. Synchronic and diachronic aspects of valency-reducing devices in Oceanic languages. In *Thematic issue on Valency-changing operations within and across languages*, Janic, K. & N. Nau (eds.), *Lingua Posnaniensis* 58(2). 151–188.

2019

3. **Janic, K.** 2019. Analyse sémantique des formes « se-verbe » avec un argument oblique en français [Semantyczna analiza form czasownikowych z *se* oraz z argumentem peryferyjnym w języku francuskim]. *Langages* 4. 71–85.

2020

4. **Janic, K.** 2020. A case study of the P demotion operation. *Forum for Contemporary Issues in Language and Literature*. 56–92.

2021

5. **Janic, K.** & A. Witzlack-Makarevich. 2021. The multifaceted nature of antipassive constructions. In: Janic, K. & A. Witzlack-Makarevich (eds.), *Antipassive: Typology, Diachrony, and Related Constructions*, 1–39. Amsterdam: John Benjamins.

Jak zaznaczono w przypisie 2 do rozdziału, obie autorki w równym stopniu uczestniczyły w analizie oraz interpretacji danych przedstawionych w niniejszym rozdziale. Jednak jako pierwsza współautorka Katarzyna Janic przejęła wiodącą rolę w koordynowaniu oraz organizacji rozdziału, co znajduje również odzwierciedlenie w podziale obowiązków autorskich. Przygotowała sekcje 1, 3 i 4, natomiast Alena Witzlack-Makarevich odpowiada za sekcje 2 i 5. Pozostałe sekcje (6, 7 i 8) zostały napisane wspólnie, a wszystkie części zostały następnie wspólnie skorygowane i ujednolicone.

6. **Janic, K.** 2021. Variation in the verbal marking of antipassive constructions. In: Janic, K. & A. Witzlack-Makarevich (eds.), *Antipassive: Typology, Diachrony, and Related Constructions*, 249–291. Amsterdam: John Benjamins.

7. **Janic, K.** & C. Hemmings. 2021. Alignment shift as functional markedness reversal. *Journal of Historical Linguistics*. 300–342.

Obie autorki wniosły istotny i równorzędny wkład w badanie. Indywidualny wkład Katarzyny Janic polegał na wniesieniu ekspertyzy dotyczącej języków eskimo-aleuckich oraz na analizie odpowiadających im danych, opracowanych w sekcji 3.1 i 4.1. Charlotte Hemmings wniosła ekspertyzę dotyczącą języków zachodnio-austronezyjskich oraz przeanalizowała odpowiednie dane i opracowała sekcje 3.2 i 4.2. Pozostałe sekcje (1, 2 i 5) zostały napisane wspólnie, a wszystkie części zostały następnie wspólnie poddane redakcji merytorycznej w celu zapewnienia spójności.

8. Serżant, I., **Janic, K.**, Ben Dror, O. & D. Dermaku-Appelgan. 2021. Typology of coding patterns and frequency effects of antipassives. *Studies in Language*. 968–1023.
Jako pierwszy współautor Ilja Serżant przejął wiodącą rolę w organizacji struktury oraz w opracowaniu ram analitycznych i konceptualnych rozdziału. Zarówno on, jak i Katarzyna Janic uczestniczyli w analizie danych, przy czym wkład Katarzyny Janic obejmował dodatkowo ekspertyzę w zakresie konstrukcji antypasywnych. Ilja Serżant przygotował wstępną wersję tekstu, a Katarzyna Janic następnie poddała ją gruntownej weryfikacji w celu zapewnienia merytorycznej spójności. Darja Dermaku-Appelgan oraz Oneg Ben Dror były odpowiedzialne za zbieranie i kodowanie danych.

2023

9. **Janic, K.** 2023. Reflexive constructions in Polish. In: Janic, K., Puddu, N. & M. Haspelmath (eds.), *Reflexive Constructions in the World's Languages*, 293–324. Berlin: Language Science Press.
10. **Janic, K.** & N. Puddu. 2023. Crosslinguistic generalizations about reflexive constructions. In: Janic, K., Puddu, N. & M. Haspelmath (eds.), *Reflexive Constructions in the World's Languages*, 799–847. Berlin: Language Science Press.

Jak zaznaczono w przypisie 1 do rozdziału, obie autorki wniosły istotny i równorzędny wkład w badanie. W równym stopniu uczestniczyły w gromadzeniu danych, ich analizie oraz typologicznej interpretacji. Katarzyna Janic przygotowała sekcje 2, 3.3, 3.4, 5.1 i 5.2, natomiast sekcje 3.1, 3.2, 3.5, 4 i 5.3 zostały opracowane przez Nicolettę Puddu. Pozostałe sekcje (1 i 6) zostały napisane wspólnie. Cały rozdział został następnie wspólnie dopracowany pod względem merytorycznym w celu zapewnienia spójności.

2026

11. **Janic, K.** (2026). Markedness in grammar. In: Nesi, H. & P. Milin (eds.), *International Encyclopedia of Language and Linguistics*, 3rd ed., Vol. 14, 1–6. Amsterdam: Elsevier.

4.2 Omówienie celów badawczych oraz najważniejszych wyników artykułów w sekcji 4.1

W pierwszym bloku analizuję dwa typy alternacji czasownikowych prowadzących do redukcji walencji składniowej czasownika, mianowicie alternacje antypasywne i zwrotne (§4.2.1). Drugi blok tematyczny poświęcony jest formalnym i funkcjonalnym właściwościom wykładników strony gramatycznej, które leżą u podstaw wyżej wymienionych alternacji (§4.2.2). W trzecim bloku omawiam znaczenie teoretyczne alternacji dla organizacji systemu gramatycznego języka, ze szczególnym uwzględnieniem konstrukcji antypasywnych (§4.2.3).

4.2.1 Alternacje strony gramatycznej w konstrukcjach antypasywnych i zwrotnych

Problematykę alternacji strony gramatycznej omawiam w pracy Janic (2020), poświęconej alternacjom antypasywnym. Zostały one zdefiniowane jako morfologicznie kodowany mechanizm redukcji składniowego aspektu walencji czasownika, w którym struktura uczestników czasownika przechodniego pozostaje zasadniczo niezmieniona, mimo że sam czasownik podlega operacji morfologicznej. Oznacza to, że uczestnik pełniący funkcję głównego argumentu P (rozumianego jako dopełnienie bliższe czasownika) w wyjściowej konstrukcji przechodniej, choć nadal stanowi element struktury uczestników zdarzenia, nie jest już realizowany jako argument główny czasownika. W konsekwencji traci on status argumentu głównego i pozostaje niewyrażony lub jest realizowany jako element peryferyjny (ang. *oblique*). Na tej podstawie wskazuję na istnienie związku między alternacją czasownikową prowadzącą do powstania konstrukcji antypasywnej a szerszym mechanizmem modyfikacji walencji czasownikowej określonym mianem degradacji argumentu P (ang. *P-demotion*). W pracy zauważam, że w wielu językach występuje szereg alternacji, takich jak konstrukcje z dopełnieniem nieokreślonym, morfologiczna lub syntaktyczna inkorporacja dopełnienia, konstrukcje konatywne, konstrukcje półprzechodnie (ang. *semitransitives*) oraz antypasywne – które wykazują wspólną właściwość składniową: wszystkie powstają w wyniku mechanizmu degradacji argumentu P, polegającego na utracie przez ten argument statusu składniowego argumentu głównego. Przejawia się to zarówno w zmianie jego kodowania (np. poprzez modyfikację przypadku gramatycznego lub utraty indeksacji na czasowniku), jak i w osłabionej realizacji strukturalnej, od wyrażenia peryferyjnego po całkowity brak obecności w zdaniu. W tym ujęciu antypasywa zostają usytuowane jako szczególny typ alternacji czasownikowych, stanowiący jedną z możliwych realizacji mechanizmu degradacji argumentu P.

Pierwszym celem badania w Janic (2020) było wykazanie, że pojęcie antypasywu wymaga nowego ujęcia i ponownego zdefiniowania. W pracy zwracam uwagę, że badania nad antypasywami były przez dziesięciolecia obciążone stronniczością i omawiam wczesne, mylące tendencje analityczne, które utrwaliły się w literaturze przez dekady. W studium uwzględniam trzy kwestie: zależność między typem uporządkowania morfosyntaktycznego a operacjami walencji czasownikowej, właściwości znacznika strony antypasywnej oraz relację symetrii wobec konstrukcji biernych. W pierwszej kolejności pokazuję, że wbrew powszechnie przyjmowanym twierdzeniom konstrukcje antypasywne nie są ograniczone do języków ergatywnych. Nawet jeśli w językach akuzatywnych konstrukcje antypasywne są mniej widoczne i mogą nie wykonywać wszystkich funkcji spotykanych w językach ergatywnych, nie podważa to ich istnienia w językach akuzatywnych. Argumentuję, że silniejsza widoczność morfosyntaktyczna tych konstrukcji w systemach ergatywnych, sygnalizowana na przykład zmianą sposobu kodowania argumentu A (rozumianego jako podmiot czasownika przechodniego), nie pozostaje w bezpośrednim związku z ich właściwościami ani funkcjami, lecz stanowi efekt uboczny wynikający z morfosyntaktycznej organizacji danego języka. Omawiając kwestię wykładnika strony antypasywnej, zwracam uwagę, że rozbieżności w jego interpretacji doprowadziły do błędnego przekonania, iż w konstrukcjach antypasywnych powinien on być dedykowany, czyli używany wyłącznie w funkcji antypasywnej. Ponieważ termin antypasywu został wprowadzony pierwotnie w opisie języków ergatywnych, utrwaliło się założenie, że jedynie te języki posiadają wyspecjalizowane znaczniki tej kategorii. Wbrew

tym poglądom wykazuję, że także języki akuzatywne dysponują dedykowanymi znacznikami antypasywu. W końcu wskazuję również, że choć pozornie zasadne wydaje się traktowanie konstrukcji antypasywnych i biernych jako lustrzanych odpowiedników – w których odpowiednio argument A i argument P traci status głównego argumentu – bardziej szczegółowa analiza ujawnia istotne różnice podważające to założenie. W pracy podkreślam, że brak symetrii dotyczy przede wszystkim relacji między dyskursywnymi rolami argumentów A i P: strona bierna modyfikuje prototypowe powiązania między tymi rolami, podczas gdy strona antypasywna tego nie czyni. Identyfikuję także różnice formalne: strona bierna może obejmować promocję argumentu głównego, podczas gdy w antypasywach brak zjawiska porównywalnego.

Ponieważ w Janic (2020) rozszerzam analizę konstrukcji antypasywnych z języków ergatywnych na akuzatywne, zasadniczym celem drugiej części badania staje się ukazanie ich formalnej i funkcjonalnej różnorodności, aby określić zakres typologicznego zróżnicowania oraz podobieństw tych konstrukcji między językami. Analizuję kilka parametrów, takich jak właściwości kodowania argumentów w zdaniu, sposoby realizacji argumentu P w konstrukcjach antypasywnych, elastyczność realizacji argumentu peryferyjnego, obecność i charakter znacznika antypasywnego na czasowniku, a także motywacje stojące za różnymi sposobami realizacji argumentu P w konstrukcji antypasywnej. Ważnym ustaleniem było wykazanie, że realizacja argumentu P w konstrukcjach antypasywnych jest bardziej złożona, niż sugeruje dominujące ujęcie redukujące ją do opuszczenia w zdaniu lub wyrażenia peryferyjnego. W pracy zwracam uwagę, że inkorporacja argumentu P – mimo braku konsensusu w literaturze – stanowi istotny element konstrukcji antypasywnych. Krytyczna analiza argumentacji Foleya (2007), wykluczającej inkorporację z kategorii antypasywu, prowadzi do wniosku, że niezbędne jest szersze, empirycznie ugruntowane ujęcie sposobów realizacji argumentu P w tych konstrukcjach. Dane przedstawione przeze mnie podważają stanowisko Foleya, wskazując zarówno na potrzebę ponownego spojrzenia na kryteria różnicujące konstrukcje inkorporacyjne i antypasywne, jak i na możliwość włączenia inkorporacji jako jednej z form realizacji argumentu P w konstrukcjach antypasywnych.

W artykule Janic i Witzlack-Makarevich (2021) znacząco poszerzamy analizę konstrukcji antypasywnych, podejmując pierwsze systematyczne studium empiryczne dotyczące ich formy, funkcji oraz różnic. O ile praca Janic (2020) nakreśliła podstawowy kontur konstrukcji antypasywnych, zwracając uwagę na ich główne podobieństwa i różnice między językami, o tyle w Janic i Witzlack-Makarevich (2021) rozwijamy ten temat w sposób bardziej zaawansowany. Osadzamy zagadnienie konstrukcji antypasywnych w szerszej perspektywie przechodniości, rozpoczynając analizę od precyzyjnego zdefiniowania kluczowych pojęć związanych z tymi konstrukcjami, takich jak walencja czasownika, przechodność semantyczna i syntaktyczna, różnica między argumentem a elementem peryferyjnym zdania czy diateza. W naszej pracy poszerzamy również zakres cech uwzględnianych w analizie porównawczej konstrukcji antypasywnych. Oprócz omówienia różnych sposobów realizacji argumentu P – obejmujących konfiguracje, w których argument ten (i) nie może być wyrażony z uwagi na jego składniowe zablokowanie, (ii) może być opcjonalnie realizowany jako argument peryferyjny oraz (iii) musi być obligatoryjnie wyrażony w pozycji peryferyjnej – analizujemy także formalne ograniczenia związane z poszczególnymi typami realizacji argumentu P, uwarunkowane często znaczeniem leksykalnym czasownika. Ponadto pochylamy się nad

parametrem wykładnika strony antypasywnej, pokazując, że w językach ergatywnych znacznik ten może być zarówno wyspecjalizowany, jak i polisemiczny, służący do kodowania różnych alternacji czasownikowych, analogicznie jak w językach akuzatywnych. Konkludujemy, że kwestia tego, czy za antypasywne należy uznawać wyłącznie konstrukcje kodowane na predykanie za pomocą wykładnika morfologicznego, ma charakter definicyjny, a nie empiryczny, i zależy od przyjętych pytań badawczych oraz założeń teoretycznych. Ponadto analizujemy także produktywność konstrukcji antypasywnych, parametr rzadko uwzględniany w badaniach porównawczych nad tego typu konstrukcjami. Zwracamy uwagę, że ocena produktywności konstrukcji antypasywnych zależy od tego, czy fenomen ten traktowany jest jako proces derywacyjny, czy jako kategoria fleksyjna. Zaznaczamy też, że kwestia produktywności jest ściśle związana z przyjętym podejściem teoretycznym, zwłaszcza z opozycją między ujęciami leksykalnymi, w których antypasywa modyfikują strukturę argumentową leksemu, a podejściami składniowymi, w których uznaje się je za rezultat operacji składniowej. Istotnym ustaleniem badań jest również to, że antypasywa pełnią wiele funkcji, wykraczających poza dobrze udokumentowane role składniowe, semantyczne i dyskursywno-pragmatyczne, obejmując także rzadko odnotowywane w literaturze funkcje stylistyczne.

Na podstawie przeprowadzonych badań stwierdzamy ponadto, że konstrukcje antypasywne nakładają się formalnie i funkcjonalnie na inne typy struktur gramatycznych. Zróżnicowanie to prowadzi do zatarcia granic między konstrukcjami antypasywnymi a takimi zjawiskami, jak konstrukcje z różnicującym kodowaniem dopełnienia (ang. DOM), konstrukcje z opuszczeniem dopełnienia, konstrukcje biabsolutywne czy tzw. antypasyw pośredni. Część z tych struktur wykazuje zbieżność z antypasywem pod względem właściwości formalnych, natomiast inne pod względem pełnionych funkcji, co ujawnia istnienie kontinuum między różnymi typami konstrukcji, zamiast wyraźnych podziałów kategoryalnych. Co ważne, zjawiska tego typu wpływają bezpośrednio na sposób definiowania i klasyfikowania samej kategorii antypasywu. W świetle powyższych ustaleń ukazujemy wieloaspektowy charakter konstrukcji antypasywnych, dowodząc, że ich zachowanie oraz wzorce morfosyntaktyczne są znacznie szersze i bardziej zróżnicowane między językami, niż powszechnie zakładano.

Moja analiza alternacji strony gramatycznej obejmuje również alternacje zwrotne, rozumiane jako konstrukcje, w których role semantyczne agensa i pacjensa, przypisane odpowiednio argumentom A i P w wyjściowej konstrukcji przechodniej, są kumulatywnie kodowane przez argument S/A konstrukcji zwrotnej. Ponieważ języki znacznie różnią się sposobami kodowania zwrotności w zdaniu, w Janic i Puddu (2023) analizujemy to zjawisko w genealogicznie i arealnie zróżnicowanej próbie 28 języków. Celem badania jest identyfikacja uniwersaliów gramatycznych związanych z konstrukcjami zwrotnymi, a w szczególności ustalenie, jakie środki morfosyntaktyczne służą do kodowania zwrotności między uczestnikami zdarzenia.

Badania porównawcze konstrukcji zwrotnych przeprowadzone przez nas w Janic i Puddu (2023) pokazują, że choć większość języków wykorzystuje specjalną formę zwrotną (ang. *reflexivizer*) do kodowania zwrotności, to w niektórych językach funkcję tę mogą pełnić formy niezwrótne, na przykład zaimki osobowe, działające jako znaczniki zwrotności jedynie w określonych warunkach. Analiza ujawnia ponadto znaczną międzyjęzykową różnorodność typów form zwrotnych – od nominalnych, przez formy zwrotne indeksujące argumenty na czasowniku, po wykładniki strony gramatycznej – oraz fakt, że formy te mogą być w językach

zarówno zmienne, podlegające odmianie fleksyjnej, jak i niezmiennie, występujące w postaci stałej. Zróznicowanie to, obejmujące nominalny, nominalno-czasownikowy oraz czysto czasownikowy charakter form zwrotnych, wskazuje, że nie wszystkie alternacje czasownikowe wyrażające zwrotność spełniają kryteria definicyjne alternacji strony gramatycznej. Kryteria te spełniają jedynie te konstrukcje, w których forma zwrotna ma charakter czasownikowy.

Kolejnym istotnym wkładem naszej analizy jest obserwacja, że różne typy form zwrotnych mogą współwystępować w jednym języku i – co kluczowe – współwystępowanie to nie ma charakteru przypadkowego: jeżeli w danym języku występuje więcej niż jedna forma zwrotna, co najmniej jeden z nich ma konsekwentnie postać nominalną. Badanie ujawnia ponadto istotne uniwersalia gramatyczne dotyczące morfologicznej struktury nominalnych form zwrotnych: jeśli język posługuje się formą złożoną, której struktura obejmuje element nominalny oraz związana morfologicznie forma posesywna osoby (ang. *bound possessive person form*), wówczas forma posesywna musi być obligatoryjnie realizowana. Istotnym aspektem naszej analizy jest także jej innowacyjność, wynikająca z przyjęcia trójdzielnej typologii form zwrotnych – obejmującej nominalne wykładniki zwrotne, nominalno-czasownikowe indeksy argumentowe oraz czasownikowe znaczniki strony. Rozwiązanie to stanowi odejście od tradycyjnego dwudzielnego podziału na formy zwrotne czasownikowe i nominalne i pozwala na bardziej precyzyjne uchwycenie międzyjęzykowych różnic kodowania zwrotności.

Mój artykuł Janic (2023) stanowi pogłębioną analizę systemu konstrukcji zwrotnych w języku polskim i koncentruje się na trzech formach zwrotnych: zaimku *siebie*, dzierżawczym zaimku *swój* oraz klityce *się*. Celem badania jest przedstawienie tych form jako elementów jednego, spójnego systemu oraz ukazanie, że ich występowanie i właściwości odzwierciedlają odrębne domeny funkcjonalne, mimo że wszystkie służą do kodowania zwrotności między uczestnikami zdania. Pokazuję, że zaimek *siebie* zachowuje się jak pełnoprawny argument zdania. Podlegając regularnej odmianie przypadkowej, zaimek ten może występować w różnych pozycjach składniowych dostępnych dla argumentów nominalnych, a jego użycie obejmuje zarówno konteksty zwrotne, jak i konstrukcje o odcieniu benefaktywnym lub emfatycznym. Jednocześnie podkreślam, że dystrybucja *siebie* jest częściowo komplementarna względem *się*, a wybór formy zwrotnej może być motywowany czynnikiem pragmatycznym, zwłaszcza gdy intencją użytkownika jest silniejsze zaakcentowanie uczestnika zdarzenia. Z kolei dzierżawczy zaimek zwrotny *swój* pełni funkcję ściśle wyspecjalizowaną: jednoznacznie narzuca interpretację zwrotności trzecio-osobowego posiadacza. W artykule podkreślam, że mechanizm ten – rzadki typologicznie – eliminuje niejednoznaczność referencyjną charakterystyczną dla wielu języków, w których konstrukcje posesywne nie przesądzają, czy posiadacz występujący w trzeciej osobie jest tożsamy z podmiotem. W efekcie dzierżawczy zaimek zwrotny *swój* znacząco zwiększa przejrzystość dyskursywną polskiego systemu posesywnego, zapewniając precyzyjne odróżnienie interpretacji zwrotnych od pozostałych (ang. *disjoint reference*).

Ważnym ustaleniem badawczym jest także fakt, że klityka *się* pełni funkcję werbalnego wykładnika zwrotności i uczestniczy w operacjach redukcji walencji czasownikowej, przez co jej zastosowania wykraczają daleko poza domenę zwrotną *sensu stricto*. Pokazuję szeroki zakres funkcji medialnych (ang. *middle functions*), bezosobowych oraz antypasywnych realizowanych przez *się*, wskazując jednocześnie na jej obecność w licznych konstrukcjach dekauzatywnych oraz w formach leksykalizowanych, które zatraciły pierwotne znaczenie

zwrotne. Co istotne, w pracy wskazuję, że polifunkcyjność formy *się* oraz jej zdolność do rozszerzania domeny semantycznej wpisują się w dobrze udokumentowaną tendencję typologiczną polegającą na rozwoju wykładników kategorii strony zwrotnej w kierunku domeny medialnej (ang. *middle domain*), a następnie na ich stopniowym przesuwaniu się ku funkcjom antypasywnym – tendencji szczególnie wyraźnej w języku polskim.

W świetle powyższych ustaleń współistnienie trzech form zwrotnych o odmiennym statusie składniowym, morfologicznym i funkcyjnym czyni polski system zwrotności wyjątkowy, stanowiąc istotny punkt odniesienia w typologicznym opisie konstrukcji zwrotnych.

4.2.2 Wykładnik strony gramatycznej: właściwości formalne i funkcjonalne w konstrukcjach antypasywnych i zwrotnych

Zmiany kategorii strony gramatycznej w języku mogą wykazywać kierunkowość derywacyjną, polegającą na kontraście między morfologicznie prostą formą czasownika a formą bardziej złożoną, którą można analizować jako jej pochodną. Asymetria ta, znana jako opozycja prywatywna strony gramatycznej, jest znacznie bardziej rozpowszechniona w językach niż opozycja ekwipolentna strony, w której obie formy czasownikowe cechują się porównywalną złożonością morfologiczną i żadna z nich nie może być uznana za pochodną drugiej. Morfologiczne wyrażenie tych opozycji opiera się na szeregu strategii syntetycznych i analitycznych różniących się sposobem realizacji oraz dystrybucją typologiczną. W artykule Janic (2021) przybliżyłam tę problematykę na przykładzie kodowania strony antypasywnej, wykazując, że konstrukcje te mogą być morfologicznie kodowane na wiele sposobów, a typologiczna różnorodność tych rozwiązań nie była dotąd opisana w sposób systematyczny.

W pierwszej kolejności analizuję dominujące w językach segmentalne wykładniki antypasywne, rozumiane jako morfemy dołączane do rdzenia czasownikowego. Podkreślam przy tym ich dużą funkcjonalną złożoność: w wielu językach wykazują one charakter polisemiczny, realizując również obok funkcji antypasywnej funkcje zwrotne, biernie, medialne czy bezosobowe. Kontrastuje to ze znacznikami dedykowanymi, służącymi wyłącznie do kodowania strony antypasywnej, które są rzadkie i wbrew wcześniejszym ujęciom nie mogą być traktowane jako uniwersalne kryterium definicyjne tej kategorii.

Istotnym wkładem pracy jest także wykazanie, że kodowanie konstrukcji antypasywnych obejmuje także rzadziej dokumentowane, nieliniowe procesy morfologiczne, takie jak apofonia, reduplikacja czasownikowa oraz alternacje klas składniowych czasowników. Podkreślam, że choć strategie te są mniej rozpowszechnione, pozostają strukturalnie równoważne segmentalnym wykładnikom morfologicznym i istotnie poszerzają typologiczny repertuar środków językowych wykorzystywanych do kodowania konstrukcji antypasywnych.

W swojej pracy z 2021 r. podejmuję również problem samej obecności wykładnika strony w antypasywnej. W tym kontekście omawia konstrukcje, które, podobnie jak konstrukcje antypasywne, prowadzą do składniowej degradacji argumentu P do statusu peryferyjnego poprzez modyfikację jego kodowania, na przykład zmianę przypadku gramatycznego lub utratę indeksacji na czasowniku, lecz nie wykazują formalnego wykładnika strony. Wskazuję, że w literaturze brak jest konsensusu co do tego, czy obecność wykładnika antypasywnego powinna stanowić kryterium definicyjne identyfikacji konstrukcji antypasywnej.

Ważnym aspektem pracy jest także systematyzacja diachronicznego pochodzenia wykładników strony antypasywnej, ujawniająca szerokie spektrum ich możliwych źródeł. Oprócz klasycznych wykładników antypasywnych, które często wywodzą się z form zwrotnych i wzajemnych, wyniki badań pokazują, że ich geneza jest znacznie szersza i obejmuje także zgramatyzowane rzeczowniki hiperonimiczne pełniące funkcję argumentu P, nominalizacje agensa (ang. *agent nominalization*) oraz nominalizacje czynnościowe (ang. *action nominalization*), indeksy osobowe (ang. *person indexes*), a także czasowniki o znaczeniu 'robić, czynić', występujące w peryfrastycznych konstrukcjach kauzatywnych. Praca zwraca ponadto uwagę na rzadko obserwowany w językach aspekt wrażliwości wykładników antypasywnych na semantyczne właściwości argumentu P, pokazując, że choć w większości języków występuje tylko jeden wykładnik antypasywny, istnieją również języki posiadające dwa takie markery, których dystrybucja jest uwarunkowana animacyjnością argumentu P.

Wyniki analizy ukazują znaczne zróżnicowanie formalnych środków służących do wyrażania opozycji stron gramatycznych i dowodzą, że kodowanie konstrukcji antypasywnych może opierać się na wielu, często subtelnym, strategiach morfosyntaktycznych, które wywodzą się z odmiennych procesów historycznych i mają zróżnicowane podstawy rozwojowe.

W badaniach empirycznych nad wykładnikami kategorii strony gramatycznej relacja między tymi wykładnikami a funkcjonalnymi typami alternacji rzadko ma charakter jeden do jednego. W perspektywie międzyjęzykowej współwystępowanie różnych funkcji wykładnika jest zjawiskiem powszechnym. Na tym tle mój artykuł (Janic 2016b) stanowi pogłębione studium konkretnego przypadku takiej wielofunkcyjności, koncentrując się na polisemii i między wykładnikami strony antypasywnej i zwrotnej. Podejmując ten temat, opieram się na szerokim materiale porównawczym obejmującym języki słowiańskie, karibskie, pano-takanańskie, mande, południowo-kaukaskie, australijskie z rodziny pama-nyungan oraz czukocko-kamczackie, i pokazuję, że w językach tych wykładniki antypasywne pełnią jednocześnie funkcje zwrotne. Zestawienie danych z tak typologicznie i genealogicznie odległych języków pozwala wykazać, że zbieżność ta ma charakter regularny, a nie przypadkowy. Innymi słowy, obecność tego samego wzorca w niespokrewnionych językach stanowi silny argument za niezależnym i systematycznym rozwojem funkcjonalnym, a nie przypadkową homonimią.

Na tym tle wyłania się mechanizm, który w moim ujęciu stanowi wyjaśnienie regularności polisemii antypasywno-zwrotnej. Proponuję scenariusz rozwoju konstrukcji antypasywnych z konstrukcji zwrotnych, przyjmując jako punkt wyjścia dane diachroniczne z języków słowiańskich oraz opierając się na funkcjonalnym modelu Givóna, zgodnie z którym konstrukcje gramatyczne mogą ewoluować poprzez funkcjonalne rozszerzenie motywowane podobieństwem ich właściwości semantycznych i pragmatycznych. W tym ujęciu wskazuję kilka kluczowych punktów stykowych między obiema konstrukcjami. Podobieństwa te wynikają przede wszystkim z obniżonej tranzytywności semantycznej obu konstrukcji, a zwłaszcza z osłabienia argumentu P: w konstrukcjach zwrotnych prowadzi ono do utraty wyrazistej odrębności konceptualnej pacjensa, natomiast w antypasywnych skutkuje jego ograniczoną rozpoznawalnością tego argumentu w dyskursie, co często prowadzi do jego składniowego pominięcia w zdaniu. W artykule (Janic 2016b) interpretuję te wspólne właściwości funkcjonalne jako dowód na istnienie ścieżki gramatyzacji prowadzącej od konstrukcji zwrotnych do antypasywnych.

Kluczowym elementem proponowanego scenariusza jest obserwacja, że najwcześniejsze etapy rozwoju antypasywu charakteryzują się funkcjonalną niejednoznacznością: ten sam wykładnik może być interpretowany zarówno jako kodujący zdarzenie zwrotne, w którym agens wykonuje czynność na samym sobie, jak i jako wykładnik zdarzenia antypasywnego, w którym agens wykonuje czynność wobec odrębnego uczestnika, zanim dojdzie do pełnego rozszczepienia tych funkcji, obserwowanego przeze mnie w językach słowiańskich. Argumentuję, że faza niejednoznaczności tworzy środowisko sprzyjające funkcjonalnemu rozszerzeniu, ponieważ równoległe interpretacje jednej formy umożliwiają stopniowe utrwalanie się nowych funkcji. Proces ten odzwierciedla typową trajektorię zmian, w której niejednoznaczność → polisemia → rozdział funkcji stanowią kolejne etapy tej samej diachronicznej ścieżki.

Mój kolejny artykuł z 2019 r. stanowi pogłębioną analizę polisemii wykładnika zwrotnego *se* w języku francuskim, podkreślając kluczową rolę analizy semantycznej konstrukcji, w których forma ta występuje, dla ich poprawnej klasyfikacji. W pracy koncentruję się na przypadkach, w których czasownik przechodni posiada odpowiednik z elementem *se* i dopuszcza obecność argumentu peryferyjnego, przy czym sama forma *se* nie zawsze wyraża relację zwrotną. Pokazuję, że część takich konstrukcji odzwierciedla właściwości antypasywów zarówno na poziomie składniowym, jak i semantycznym, podczas gdy inne wykazują jedynie podobieństwo składniowe bez pełnej zgodności semantycznej, reprezentując albo konstrukcje zwrotne, albo formy zleksykalizowane, czyli takie w których znaczenie zwrotne zostało osłabione lub utracone. Punktem wyjścia jest obserwacja, że tradycyjna czteroczłonowa klasyfikacja czasowników z *se* w języku francuskim – obejmująca konstrukcje zwrotne, wzajemne, bierne oraz leksykalizowane – nie pozwala na adekwatny opis konstrukcji z *se* i argumentem peryferyjnym. Głównym celem badania jest więc wypracowanie kryteriów pozwalających na rozróżnienie konstrukcji rzeczywiście zwrotnych i leksykalizowanych od konstrukcji antypasywnych, dotąd niemal nieopisywanych w języku francuskim.

Ważnym ustaleniem badania jest fakt, że niewielki, lecz precyzyjnie zdefiniowany podzbiór francuskich *se-verbs* występuje w konstrukcjach, które można uznać za antypasywne w ścisłym sensie. Czasowniki takie jak *attaquer* ‘atakować, zaczynać’, *saisir* ‘chwycić’, *agripper* ‘przytrzymać’ oraz *confesser* ‘wyznać, przyznać się’ tworzą alternacje odpowiednio z *s’attaquer à*, *se saisir de*, *s’agripper à*, *se confesser de*, w których relacje semantyczne argumentów pozostają niezmienione, natomiast zmianie ulega przede wszystkim status składniowy argumentu P – zostaje on zdegradowany do rangi argumentu peryferyjnego. Konstrukcje te spełniają zatem kluczowe kryteria definiujące antypasyw, łącząc redukcję składniowej walencji czasownika z zachowaniem struktury ról semantycznych związanych z czasownikiem przechodnim. Przeprowadzona analiza ankietowa ponadto potwierdza bardzo wysoki stopień bliskości semantycznej między konstrukcją przechodnią a jej wariantem z *se* i argumentem peryferyjnym, wynikający z zachowania struktury ról semantycznych właściwej czasownikowi przechodniemu. Zaznaczam, że ta bliskość semantyczna ma szczególne znaczenie dla identyfikacji antypasywów w językach takich jak francuski, w których wykładnik strony ma charakter polisemiczny i historycznie wywodzi się z konstrukcji zwrotnych. Istotne jest również to, że wykazują obecność typowych dla antypasywów przesunięć aspektowych w konstrukcjach antypasywnych języka francuskiego, takich jak interpretacje duratywne czy iteratywne, co stanowi dodatkowy argument na rzecz ich antypasywnego statusu.

Badanie artykuł z 2019 r. pozwala ponadto wykazać, że wiele konstrukcji jedynie formalnie zbliżonych do antypasywnych – takich jak *se libérer de* ‘uwolnić się od’, *s’attendre à* ‘spodziewać się’, *s’apercevoir de* ‘zdać sobie sprawę z’ czy *se vanter de* ‘chwalić się’, które również występują z argumentem peryferyjnym – nie spełnia jednak semantycznych kryteriów antypasywu. Konstrukcje te funkcjonują jako struktury zwrotne lub leksykalizowane. Aby precyzyjnie odróżnić te konstrukcje od konstrukcji antypasywnych, w artykule proponuję test usuwalności argumentu peryferyjnego. Test ten pokazuje, na przykład, że w konstrukcjach zwrotnych argument peryferyjny jest opcjonalny i może zostać pominięty bez naruszenia gramatyczności, podczas gdy w konstrukcjach antypasywnych pełni rolę obligatoryjną.

W tym samym artykule analizuję również francuskie *se-verbs* typu leksykalizowanego, które formalnie mogą przypominać konstrukcje antypasywne ze względu na obecność *se* oraz argumentu peryferyjnego. Pokazuję jednak, że tworzą one odrębną klasę konstrukcji, w których *se* funkcjonuje jako integralny składnik leksemu, a nie jako wykładnik strony. W tych przypadkach forma *se* jest trwale zespolona z czasownikiem, a towarzyszący mu argument peryferyjny współtworzy ustabilizowane znaczenie leksykalne. Formy te wykazują systematyczne przesunięcia semantyczne względem czasownika bazowego, co potwierdzają dane ankietowe i korpusowe. Ważnym ustaleniem badania jest ujawnienie wyraźnej tendencji: podczas gdy konstrukcje leksykalizowane łączą się z argumentami peryferyjnymi o znaczeniu abstrakcyjnym, ich tranzytywne odpowiedniki selekcjonują argumenty konkretnym.

Celem ostatniego artykułu omawianego w tej sekcji (Janic 2016c) jest synchroniczne i diachroniczne ujęcie wykładników redukcji walencji czasownikowej w językach oceanicznych. Analiza koncentruje się na refleksach proto-oceanicznych **paRi-* oraz **-akin[i]*, które w perspektywie synchronicznej wykazują charakter polisemiczny. Wykładniki te są wykorzystywane zarówno do kodowania konstrukcji antypasywnych, jak i zdarzeń angażujących wielu uczestników, przy jednoczesnym braku funkcji zwrotnych. Ważnym ustaleniem analizy jest wykazanie, że wielofunkcyjność **paRi-* we współczesnych językach oceanicznych opiera się na wspólnym rdzeniu semantycznym, określonym jako mnogość relacji (ang. *plurality of relations*), odnosząca się do różnych konfiguracji relacyjnych zachodzących między wieloma uczestnikami zdarzenia. Obejmuje ono relacje dwukierunkowe w prototypowych konstrukcjach wzajemnych ($A \rightarrow B, B \rightarrow A$), sekwencyjne relacje jednokierunkowe w konstrukcjach łańcuchowych ($A \rightarrow B \rightarrow C$), skoordynowane działania wielu uczestników w konstrukcjach kolektywnych [$A \rightarrow, B \rightarrow, C \rightarrow$]. Ważnym ustaleniem był fakt, że również zdarzenia opisywane w antypasywach, mimo że najczęściej angażują jedynie dwóch uczestników, wykazują mnogość relacji, polegającą na powtarzalności tej samej relacji między dwoma uczestnikami w czasie ($A \rightarrow B, A \rightarrow B, \dots$), która jest powiązana z interpretacjami zwyczajowymi i iteracyjnymi, charakterystycznymi dla antypasywów.

Odwołując się do analogicznych, diachronicznie udokumentowanych zjawisk obserwowanych w językach bantu oraz do wyników badań kognitywnych nad rozwojem domeny medialnej (ang. *middle domain*) (Kemmer 1993), dochodzę do wniosku, że na najwcześniejszym etapie rozwoju morfem **paRi-* pełnił funkcję ogólną i niewyspecjalizowaną, związaną z mnogością możliwych relacji. Morfem ten nie narzucał wówczas jednoznacznego przypisania ról semantycznych uczestnikom zdarzenia, a relacje między nimi nie były jeszcze kodowane gramatycznie, lecz ustalane inferencyjnie. W

konsekwencji interpretacja zdarzenia była pozostawiona do rozstrzygnięcia na poziomie pragmatycznym i leksykalnym, w oparciu o wiedzę ogólną o świecie, znaczenie leksykalne czasownika oraz kontekst dyskursywny. W pracy argumentuję, że dopiero na późniejszym etapie rozwoju **paRi-* zaczął pełnić funkcje wyspecjalizowane, różnicując typy zdarzeń oparte na mnogości relacji, takie jak wydarzenia wzajemne, antypasywne, kolektywne czy łańcuchowe. Proponowany przeze mnie scenariusz ma charakter funkcjonalno-semantyczny i nie obejmuje analizy mechanizmów morfosyntaktycznych towarzyszących temu procesowi.

W artykule omawiam następnie morfem **-akin[i]*, którego pochodzenie i funkcja były przedmiotem długotrwałych dyskusji w literaturze dotyczącej języków oceanicznych. Na poziomie rekonstrukcji proto-oceanicznej morfem ten wiązany był przede wszystkim z funkcjami tranzytywizującymi, aplikatywnymi oraz kauzatywnymi. Odmienny etap rozwoju stanowią późniejsze innowacje proto-mikronezyjskie, w ramach, których refleksy **-akin[i]* zaczynają derywować formy nieprzechodnie i prowadzą do interpretacji biernych bez wyrażonego agensa. Interpretuję te wtórne rozszerzenia funkcjonalne jako etap detranzytywizacji, który w dalszym rozwoju otwiera drogę do wykształcenia konstrukcji antypasywnych. O ile funkcja bierna bez wyrażonego agensa jest w tym zakresie dobrze udokumentowana w istniejących opisach gramatycznych języków oceanicznych, o tyle ja wskazuję, że **-akin[i]* może również prowadzić do składniowej degradacji argumentu P, skutkując konstrukcjami antypasywnymi. Jednocześnie zwracam uwagę, że tego rodzaju użycia pozostawały dotąd w znacznej mierze nierozpoznane bądź nie były identyfikowane jako antypasywne w opisach tych języków. W celu uporządkowania tej zróżnicowanej funkcjonalnie dystrybucji rozważam hipotezę, zgodnie z którą funkcja detranzytywizująca morfemu **-akin[i]* nie była pierwotnie tożsama z funkcją bierną, lecz miała charakter ogólnego wykładnika detranzytywizacji. Mając na uwadze, że bezpośredni rozwój konstrukcji antypasywnych z konstrukcji biernych z niewyrażonym agensem może być problematyczny na poziomie kognitywnym ze względu na brak wspólnego rdzenia semantycznego, odwołuję się zarówno do zaproponowanego scenariusza diachronicznego rozwoju morfemu **paRi-*, jak i do porównywalnych funkcji oraz ścieżek rozwoju obserwowanych dla morfemu **-i* w językach mande, formułując ujęcie o charakterze czysto funkcjonalnym. W proponowanym ujęciu ewolucja formy **-akin[i]* zakłada przejście od bardzo ogólnej, a tym samym bardziej abstrakcyjnej funkcji detranzytywizacji ku funkcjom bardziej wyspecjalizowanym, takim jak konstrukcje bierne czy antypasywne.

4.2.3 Teoretyczne implikacje alternacji strony gramatycznej na przykładzie konstrukcji antypasywnych

Prace omawiane w niniejszej sekcji wykorzystują konstrukcje antypasywne jako punkt wyjścia do szerszych rozważań teoretycznych nad funkcjonalną organizacją języka. W tym kontekście artykuł Janic i Hemmings (2021) ma na celu zaproponowanie nowego, funkcjonalnego ujęcia zmian w organizacji morfosyntaktycznej języka, interpretowanych jako proces odwrócenia nacechowości funkcjonalnej (ang. *functional markedness reversal*) w obrębie konstrukcji semantycznie przechodnich. Punktem wyjścia są ustalenia wskazujące na systematyczną zależność między konstrukcjami modyfikującymi walencję czasownika a organizacją morfosyntaktyczną zdania, przy czym podkreślamy, że zmiany tej organizacji często wynikają

z diachronicznej reanalizy alternacji czasownikowych. Jedną z dobrze udokumentowanych ścieżek rozwoju w tym kontekście jest wykształcanie się porządku ergatywnego na bazie konstrukcji biernych. Rozszerzając ten nurt badań, w artykule wykazujemy, że analogiczne mechanizmy mogą leżeć u podstaw kształtowania się organizacji akuzatywnej, w szczególności poprzez reanalizę konstrukcji antypasywnych jako podstawowych konstrukcji przechodnich.

Najważniejszym wkładem pracy jest zaproponowanie pojęcia odwrócenia funkcjonalnej nacechowości (ang. *functional markedness reversal*) jako narzędzia analitycznego umożliwiającego porównawcze badanie zmian organizacji morfosyntaktycznej zdania w językach o odmiennych systemach kategorii strony. Pokazujemy, że organizacja morfosyntaktyczna nie powinna być identyfikowana wyłącznie na podstawie kryteriów formalnych, lecz poprzez ustalenie, która konstrukcja tranzytywna jest funkcjonalnie nienacechowana. W tym celu proponujemy trzy diagnostyki funkcjonalnej nacechowości: stopień tranzytywności semantycznej, ciągłość tematyczną argumentu P (ang. *topic continuity*) oraz częstość dyskursywną. Na podstawie tych kryteriów przeprowadziłyśmy analizę porównawczą konstrukcji ergatywnych i antypasywnych w konserwatywnych i innowacyjnych odmianach języków eskimo-aleuckich oraz konstrukcji *undergoer voice* (UV) i *actor voice* (AV) w analogicznych odmianach języków zachodnio-austronezyjskich. Wyniki pokazują, że w systemach bardziej konserwatywnych funkcjonalnie nienacechowane są konstrukcje typu P-prominent (ergatywne lub UV), natomiast konstrukcje typu A-prominent (antypasywne lub AV) wykazują wyraźne ograniczenia semantyczne i pragmatyczne oraz niską frekwencję. W odmianach bardziej innowacyjnych dochodzi natomiast do systematycznego odwrócenia tej relacji: konstrukcje A-prominent stopniowo tracą swoje właściwości nacechowane, zwiększają częstość użycia i przejmują funkcję podstawowych konstrukcji przechodnich, podczas gdy dawne konstrukcje P-prominent ulegają marginalizacji i ograniczeniu do węższych kontekstów użycia. Badanie dostarcza tym samym jednolitego wyjaśnienia zmian organizacji morfosyntaktycznej zdania w językach eskimo-aleuckich i zachodnio-austronezyjskich, pokazując, że przejście od organizacji ergatywnej do akuzatywnej może być rozumiane jako proces funkcjonalny, zakorzeniony w diachronicznej reanalizie konstrukcji typu A-prominent (antypasywne lub AV), a nie wyłącznie jako rezultat formalnej reorganizacji systemu.

Celem mojej kolejnej pracy Janic (2026) jest przedstawienie pojęcia nacechowości (ang. *markedness*) jako ogólnego narzędzia analitycznego służącego do opisu asymetrycznych relacji między elementami systemu językowego oraz ukazanie jego zastosowania w badaniach nad strukturą gramatyczną języka. W badaniu dążę do zintegrowania klasycznych ujęć nacechowości, wywodzących się z fonologii strukturalnej, z podejściami funkcjonalnymi i kognitywnymi, a także do pokazania, w jaki sposób pojęcie to może być stosowane w morfologii i składni języka. W tym celu sytuuję szeroki zakres opozycji gramatycznych, w tym alternacje kategorii strony, w ramach jednej, ogólnej teorii nacechowości, umożliwiając ich porównawczą analizę z perspektywy asymetrii gramatycznych.

W artykule omawiam kryteria identyfikacji elementów nacechowanych i nienacechowanych, takie jak złożoność morfologiczna, częstość użycia, zakres dystrybucji składniowej oraz obciążenie poznawcze i artykulacyjne. W tym ujęciu nacechowość stanowi relacyjną, wielowymiarową asymetrię wynikającą z wzajemnego oddziaływania czynników strukturalnych, funkcjonalnych i kognitywnych, a nie wrodzoną właściwość form językowych. Choć pojęcie

to ma swoje źródła w fonologii strukturalnej, praca konsekwentnie pokazuje jego użyteczność także w analizie morfologii i składni, gdzie ujawnia się ono w regularnych tendencjach empirycznych, takich jak większa złożoność morfologiczna, niższa frekwencja użycia, ograniczona dystrybucja składniowa oraz zwiększone obciążenie przetwarzania poznawczego.

W tym kontekście alternacje kategorii strony służą jako ilustracja działania nacechowości: człony takich opozycji różnią się zazwyczaj pod względem formalnym i funkcjonalnym, przy czym jeden z nich pełni rolę konstrukcji wyjściowej, formalnie i funkcjonalnie nienacechowanej, natomiast drugi stanowi konstrukcję pochodną, nacechowaną. Szczególnie istotnym ustaleniem pracy jest jednak fakt, że nacechowość formalna i funkcjonalna nie muszą się ze sobą pokrywać. Ilustruję to na przykładzie alternacji antypasywnej, pokazując, że konstrukcja morfologicznie prostsza, pełniąca funkcję konstrukcji wyjściowej, może pozostawać funkcjonalnie ograniczona, podczas gdy konstrukcja bardziej złożona formalnie może pełnić rolę konstrukcji funkcjonalnie nienacechowanej. Choć zjawisko to zostało przedyskutowane na gruncie składni, w pracy wskazuję, że nie jest ono ograniczone do tej domeny. Przeciwnie, odwrócenie nacechowości stanowi mechanizm o szerszym zasięgu, obserwowalny w innych obszarach gramatyki, takich jak morfologia i system fleksyjny.

W artykule Ilji Serżanta, Katarzyny Janic, Darji Dermaku oraz Onega Ben Drora (2021) pokazujemy, że właściwości formalne i dystrybucja konstrukcji antypasywnych najlepiej dają się wyjaśnić przez odwołanie do asymetrii frekwencyjnych w użyciu języka, a nie przez tradycyjne, sztywne pojęcia kategorii strony czy nacechowania. Celem nadrzędnym badania było sprawdzenie, czy obserwowane międzyjęzykowo tendencje w zakresie morfologicznego kodowania strony antypasywnej podporządkowują się zasadom efektywnego kodowania opartym na częstości użycia. Na podstawie danych typologicznych i korpusowych z języków ergatywnych oraz innych języków nieakuzatywnych, zgodnie z oczekiwaniami, wykazujemy, że antypasywa są systematycznie rzadsze niż odpowiadające im wyjściowe konstrukcje przechodnie. Ta asymetria frekwencyjna pozostaje w ścisłym związku z kodowaniem morfologicznym: antypasywa są oznaczone wykładnikiem kategorii strony, a tym samym wykazują większą złożoność strukturalną. Wynik ten jest zgodny z hipotezą korespondencji między formą gramatyczną a częstością użycia, zaobserwowaną przez Greenberga (1963) i rozwijaną następnie, w szczególności, przez Haspelmatha (2021), zgodnie z którą rzadziej używane opcje gramatyczne podlegają bardziej wyraźnemu i rozbudowanemu strukturalnemu.

W omawianym studium wykładniki strony antypasywnej wykazują właściwości typowe raczej dla derywacji niż dla fleksji: są silnie zintegrowane z tematem czasownikowym i często podlegają ograniczeniom leksykalnym. Efekty frekwencyjne nie ograniczają się jednak do samej obecności wykładnika kategorii strony, lecz obejmują także dystrybucję konstrukcji antypasywnych względem klas czasowników oraz sposobu realizacji argumentu P. Innymi słowy, czasowniki silnie ukierunkowane na użycia przechodnie, takie jak ‘zabić’ czy ‘złamać’, w rzadkich i mniej przewidywalnych kontekstach, w których argument P nie jest syntaktycznie realizowany, wykazują potrzebę jawnego kodowania kategorii strony. Natomiast czasowniki typu ‘jeść’ czy ‘mówić’, których użycia bez argumentu P są częste w językach, a tym samym przewidywalne, w analogicznych kontekstach pozostają nienacechowane morfologicznie, realizując strategię labilności typu A (ang. *A-lability*), w których forma czasownika pozostaje niezmienniona, a jedyny realizowany argument odpowiada agensowi konstrukcji wyjściowej.

Co istotne, w omawianej pracy konstrukcje antypasywne nie są traktowane jako zjawisko odizolowane, lecz jako element szerszej domeny konstrukcji typu P-backgrounding, obejmującej m.in. konstrukcje labilne typu A, konstrukcje partytywne oraz inkorporację dopełnienia. Strategie te są funkcjonalnie zbieżne, ponieważ służą kodowaniu zdarzeń charakteryzujących się obniżonym stopniem oddziaływania na argument P, jego ograniczoną indywidualizacją lub niską relewantnością dyskursywną, a także brakiem zobowiązania co do kulminacji zdarzenia. Kluczowe jest przy tym to, że P-backgrounding nie stanowi jednej, wyraźnie wyodrębnionej kategorii morfosyntaktycznej, lecz wyznacza wspólną domenę funkcjonalną, w obrębie której poszczególne języki mogą wykorzystywać odmienne środki formalne, zależnie od właściwości systemu gramatycznego oraz uwarunkowań frekwencyjnych.

W konsekwencji argumentujemy, że spójność typologiczna konstrukcji antypasywnych nie wynika z istnienia jednego uniwersalnego rdzenia funkcjonalnego, lecz z faktu, że języki systematycznie wykorzystują wzorce frekwencyjne do konwencjonalizacji przewidywalnych kontrastów formalnych. Typologia antypasywu powinna być zatem rozumiana w kategoriach szerszej organizacji domeny P-backgrounding, a zasady efektywności oparte na częstoci użycia stanowią spójne wyjaśnienie obserwowanych asymetrii kodowania.

4.3 Inne rezultaty badań powiązane tematycznie z osiągnięciem habilitacyjnym

BAZA DANYCH: Istotnym rezultatem projektu POLONEZ BIS 1 (2022–2024) było zaprojektowanie i opracowanie interaktywnej bazy danych poświęconej konstrukcjom typu P-demotion, obejmującej m.in. konstrukcje antypasywne, konstrukcje labilne typu A oraz struktury z morfologiczną lub składniową integracją argumentu P w próbie 55 genealogicznie i arealnie zróżnicowanych języków. Jej przygotowanie obejmowało zaprojektowanie zestawu zmiennych formalnych i funkcjonalnych właściwych dla konstrukcji typu P-demotion, a także krytyczną selekcję danych źródłowych. Baza została przygotowana jako narzędzie do systematycznej analizy porównawczej wzorców morfosyntaktycznych i stanowi zaplecze empiryczne dla dalszych publikacji. Jest ona publicznie dostępna w formie interaktywnej aplikacji (<https://katjan21.web.amu.edu.pl/728-2/>), umożliwiającej dostęp do danych, ich analizę oraz replikację wyników, i została wykorzystana w pracy nad dwoma artykułami złożonymi do czasopism. Na dzień złożenia wniosku jeden z tych artykułów (wymieniony poniżej) znajduje się na końcowym etapie procedury wydawniczej (*accepted with minor revisions*; decyzja redaktora naczelnego z dnia 2 stycznia 2026 r.).

PUBLIKACJE PRZYJĘTE DO DRUKU / W TOKU PROCEDURY WYDAWNICZEJ: Janic, K., Stroński, K. & M. Tavakoli. Dynamics of P-oblique affectedness: Evidence from a crosslinguistic study. *Poznań Studies in Contemporary Linguistics*.

Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

W obszarze działalności naukowej realizowałam liczne przedsięwzięcia prowadzone w różnych ośrodkach w kraju i za granicą. Obejmują one wizyty naukowe na etapie doktoranckim oraz podoktorskim (5.1), projekty naukowe (5.2), inicjatywy warsztatowe (5.3) oraz współpracę publikacyjną (5.4). Zestawienie syntetyczne aktywności naukowej przedstawiono w sekcji 5.5.

5.1 Wizyty naukowe

Wizyty naukowe realizowane na etapie doktoranckim:

2008 – badaczka wizytująca

- Uniwersytet Lancaster, Wielka Brytania
- Pobyt finansowany przez laboratorium badawcze *Dynamique du Langage*
- Opieka naukowa: prof. Anna Siewierska
- Długość pobytu: ok. 3 tygodnie (21 października – 14 listopada)

2009 – badaczka wizytująca

- Uniwersytet Lublański, Słowenia
- Pobyt finansowany przez laboratorium badawcze *Dynamique du Langage*
- Opieka naukowa: prof. Igor Žagar
- Długość pobytu: ok. 1 tygodnia (16–22 lutego)

2011 – badaczka wizytująca

- Uniwersytet Lancaster, Wielka Brytania
- Pobyt finansowany ze stypendium *ExploraDoc* przyznanego przez Region Rhône-Alpes, Lyon (Francja) na wsparcie międzynarodowej mobilności doktorantów
- Opieka naukowa: prof. Anna Siewierska
- Pierwsza część pobytu: ok. 2,5 miesiąca (1 maja – 17 lipca)

2012 – badaczka wizytująca

- Instytut Antropologii Ewolucyjnej im. Maxa Plancka, Lipsk, Niemcy
- Pobyt finansowany ze stypendium *ExploraDoc* przyznanego przez Region Rhône-Alpes, Lyon (Francja) na wsparcie międzynarodowej mobilności doktorantów
- Opieka naukowa: prof. Martin Haspelmath
- Druga część pobytu: 2 miesiące (1 lutego – 31 marca)

Wizyty naukowe realizowane na etapie podoktorskim:

2014 – badaczka wizytująca

- Instytut Antropologii Ewolucyjnej im. Maxa Plancka Lipsk, Niemcy
- Pobyt finansowany przez Instytut Antropologii Ewolucyjnej im. Maxa Plancka, Lipsk
- Pobyt na zaproszenie prof. Martina Haspelmatha
- Długość pobytu: 1,5 miesiąca (20 października – 30 listopada)

2015 – zaproszona wykładowni plenarna

- Uniwersytet Nowego Meksyku w Albuquerque, USA
- Pobyt finansowany przez *Association for Linguistic Typology* (ALT) w związku z przyznaniem międzynarodowej nagrody *Joseph Greenberg Award* w 2015, obejmujący udział w konferencji ALT oraz wygłoszenie wykładu plenarnego
- Termin: 1–3 sierpnia

2017 – badaczka wizytująca

- Uniwersytet w Lipsku, Niemcy
- Pobyt finansowany w ramach projektu ERC *Grammatical Universals*
- Pobyt na zaproszenie kierownika projektu prof. Martina Haspelmatha
- Długość pobytu: 7 miesięcy (1 października 2017 – 31 marca 2018, maj 2018)

2023 – badaczka wizytująca

- Instytut Antropologii Ewolucyjnej im. Maxa Plancka, Lipsk, Niemcy
- Pobyt typu secondment finansowany w ramach projektu Polonez Bis 1 (NCN)
- Opieka naukowa: prof. Martin Haspelmath
- Długość pobytu: 1 miesiąc (1 listopada – 30 listopada)

5.2 Finansowane projekty badawcze realizowane na uczelni zagranicznej

2016 – 2017 – kierowniczką projektu

- Uniwersytet w Zurychu, Szwajcaria
- Projekt: *Antipassives: From multivariate typology to distribution*
- Opieka naukowa: prof. Baltasar Bickel
- Finansowanie w ramach programu stypendialnego *Swiss Federal Research Excellence Funding* dla zagranicznych podoktorantów realizujących badania w Szwajcarii
- Okres realizacji: 1 rok (1 września 2016 – 31 sierpnia 2017)

2018 – 2020 – współwykonawczynie w projekcie

- Uniwersytet w Lipsku, Niemcy
- Projekt: *Grammatical Universals*, kierowany przez prof. Martina Haspelmatha
- Finansowanie: *European Research Council* ze środków programu Horizon 2020 UE
- Okres realizacji: 2 lata i 5 miesięcy (1 czerwca 2018 – 31 października 2020)

5.3 Warsztaty konferencyjne

2016

- Warsztat: ‘Correlations of valency-changing operations within and across languages’
- Konferencja: *46th Poznań Linguistic Meeting*, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
  - Katarzyna Janic (Uniwersytet w Zurychu)
  - Nicole Nau (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza)

2016

- Warsztat: ‘The crosslinguistic diversity of antipassives: Function, meaning and structure’
- Konferencja: *49th Meeting of Societas Linguistica Europaea*, Uniwersytet w Neapolu
  - Katarzyna Janic (Uniwersytet w Zurychu)
  - Alena Witzlack-Makarevich (Uniwersytet w Kilonii)

2019

- Warsztat: ‘A comprehensive perspective on reflexive constructions’
- Konferencja: *52nd Meeting of Societas Linguistica Europaea*, Uniwersytet w Lipsku
  - Katarzyna Janic (Uniwersytet w Lipsku)
  - Nicoletta Puddu (Uniwersytet w Cagliari)

5.4 Publikacje wynikające ze współpracy międzynarodowej

Prace redakcyjne: numery tematyczne czasopism i tomy zbiorowe:

1. **Janic, K.** & N. Nau (eds.). 2016. *Thematic issue on Valency-changing operations within and across languages*, Janic, K. & N. Nau (eds.), *Lingua Posnaniensis* 58(2).
  - Katarzyna Janic (Uniwersytet w Zurychu, Szwajcaria)
  - Nicole Nau (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Polska)
2. **Janic, K.** & A. Witzlack-Makarevich (eds.). 2021. *Antipassive: Typology, Diachrony, and Related Constructions*. Amsterdam: John Benjamins.
  - Katarzyna Janic (Uniwersytet w Zurychu, Szwajcaria)
  - Alena Witzlack-Makarevich (Uniwersytet w Kilonii, Niemcy)
3. **Janic, K.**, Puddu, N. & M. Haspelmath (eds.). 2023. *Reflexive Constructions in the World's Languages*. Berlin: Language Science Press.
  - Katarzyna Janic (Uniwersytet w Lipsku, Niemcy)
  - Nicoletta Puddu (Uniwersytet w Cagliari, Włochy)
  - Martin Haspelmath (Instytut Antropologii Ewolucyjnej im. Maxa Plancka, Lipsk)

Artykuły i rozdziały książek współautorskie:

1. Nau, N. & **K. Janic**. 2016. Introduction. In *Thematic issue on Valency-changing operations within and across languages*, Janic, K. & N. Nau (eds.), *Lingua Posnaniensis* 58(2). 7–8.
  - Katarzyna Janic (Uniwersytet w Zurychu, Szwajcaria)
  - Nicole Nau (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Polska)
2. **Janic, K.** & C. Hemmings. 2021. Alignment shift as functional markedness reversal. *Journal of Historical Linguistics*. 300–342.
  - Katarzyna Janic (Uniwersytet w Lipsku, Niemcy)
  - Charlotte Hemmings (Uniwersytet Oksfordzki, Wielka Brytania)

3. Serżant, I., **Janic**, K., Ben Dror, O. & D. Dermaku-Appelgan. 2021. Typology of coding patterns and frequency effects of antipassives. *Studies in Language*. 968–1023.
  - Ilja Serżant (Uniwersytet w Lipsku, Niemcy)
  - Katarzyna Janic (Uniwersytet w Lipsku, Niemcy)
  - Oneg Ben Dror (Uniwersytet Hebrajski w Jerozolimie, Izrael)
  - Darja Dermaku-Appelgan (Uniwersytet w Lipsku, Niemcy)
4. **Janic**, K. & A. Witzlack-Makarevich. 2021. The multifaceted nature of antipassive constructions. In: Janic, K. & A. Witzlack-Makarevich (eds.), *Antipassive: Typology, Diachrony, and Related Constructions*, 1–39. Amsterdam: John Benjamins.
  - Katarzyna Janic (Uniwersytet w Lipsku, Niemcy)
  - Alena Witzlack-Makarevich (Uniwersytet w Kilonii, Niemcy)
5. Puddu, N. & K. **Janic**. 2023. Introducing the crosslinguistic comparison of reflexive constructions. In Janic, K., Puddu, N. & M. Haspelmath (eds.), *Reflexive Constructions in the World's Languages*, 3–17. Berlin: Language Science Press.
  - Katarzyna Janic (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Polska)
  - Nicoletta Puddu (Uniwersytet w Cagliari, Włochy)
6. **Janic**, K. & N. Puddu. 2023. Crosslinguistic generalizations about reflexive constructions. In: Janic, K., Puddu, N. & M. Haspelmath (eds.), *Reflexive Constructions in the World's Languages*, 799–847. Berlin: Language Science Press.
  - Katarzyna Janic (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Polska)
  - Nicoletta Puddu (Uniwersytet w Cagliari, Włochy)

5.5 Ujęcie syntetyczne aktywności naukowej prowadzonej w różnych ośrodkach

Na etapie kształcenia doktoranckiego na Uniwersytecie Lumière Lyon 2 moja aktywność naukowa od początku miała wymiar międzynarodowy i obejmowała pobyty badawcze m.in. na Uniwersytecie w Lancaster, Uniwersytecie Lublańskim oraz w Instytucie Antropologii Ewolucyjnej im. Maxa Plancka w Lipsku. Doświadczenia te ukształtowały mój warsztat badawczy i ugruntowały typologiczne podejście w prowadzonych przeze mnie badaniach.

W okresie podoktorskim zrealizowałam kilka pobytów w środowisku międzynarodowym, w tym zaproszony pobyt badawczy w Instytucie Antropologii Ewolucyjnej im. Maxa Plancka w Lipsku (2014) oraz wystąpienie plenarne podczas konferencji *Association for Linguistic Typology* na Uniwersytecie Nowego Meksyku w Albuquerque (2015). Wystąpienie to było związane z przyznaniem mi nagrody Joseph Greenberg Award za wybitny wkład w typologię językową przedstawiony w rozprawie doktorskiej. W latach 2017–2018 odbyłam siedmiomiesięczny pobyt badawczy na Uniwersytecie w Lipsku, zrealizowany na zaproszenie prof. Martina Haspelmatha w ramach projektu ERC *Grammatical Universals*. Współpraca ta była kontynuowana w 2023 roku podczas mojego miesięcznego secondmentu realizowanego w Instytucie Antropologii Ewolucyjnej im. Maxa Plancka w Lipsku, finansowanego z projektu POLONEZ BIS 1 (2022–2024), co potwierdza trwały charakter tej współpracy naukowej.

Działalność badawczą rozwijałam również poprzez realizację projektów finansowanych ze środków międzynarodowych. W latach 2016–2017 byłam stypendystką prestiżowego programu *Swiss Federal Research Excellence Funding*, w ramach którego prowadziłam projekt badawczy na Uniwersytecie w Zurychu pod opieką naukową prof. Baltasara Bickela – wybitnego szwajcarskiego typologa o światowej renomie. W latach 2018–2020 pełniłam funkcję współwykonawczynie projektu ERC *Grammatical Universals*, realizowanego pod kierunkiem prof. Martina Haspelmatha na Uniwersytecie w Lipsku, do którego zespołu dołączyłam po wcześniejszym pobycie badawczym (2017–2018).

Nawiązane w tym okresie kontakty zaowocowały inicjatywami o charakterze środowiskowym, w szczególności współorganizacją trzech warsztatów konferencyjnych wynikających ze współpracy międzynarodowej, oraz powiązane z nimi publikacje redaktorskie. Uzupełnieniem tego wymiaru współpracy jest dorobek publikacyjny przedstawiony w punkcie 5.4, obejmujący prace przygotowane wspólnie z badaczami afiliowanymi w różnych ośrodkach naukowych w kraju i za granicą, w tym w Polsce, Niemczech, Wielkiej Brytanii, Włoszech oraz Izraelu.

6. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę.

Moja aktywność dydaktyczna (6.1) obejmuje prowadzenie zajęć (6.1.1), opracowywanie nowych kursów (6.1.2) oraz sprawowanie opieki promotorskiej nad doktorantami (6.1.3). W części dotyczącej działalności organizacyjnej (6.2) uwzględniam organizację konferencji i warsztatów. Sekcja 6.3 zawiera syntetyczne podsumowanie osiągnięć dydaktycznych i organizacyjnych.

6.1 Osiągnięcia dydaktyczne

6.1.1 Realizowane zajęcia dydaktyczne

Uniwersytet Lumière Lyon 2, Francja

Rok	Stanowisko	Obszar	Tytuł kursu	Język wykładowy	Poziom	Liczba godziny			
2007–2010	Asystentka dydaktyczna	Językoznawstwo francuskie	Fonologia	Francuski	BA	63			
			Morfologia						
		Językoznawstwo ogólne	Składnia	Francuski	BA	11			
			Fonologia						
			Morfologia						
2010–2011	Asystentka naukowo-dydaktyczna	Językoznawstwo ogólne	Różnorodność jęz.	Francuski	BA	42			
			Fonetyka						
			Fonologia						
			Morfologia				Francuski	BA	14
			Fonologia						
Metodologia	Francuski	BA	81						

2012– 2013	Asystentka naukowo- dydaktyczna	Językoznawstwo ogólne	Różnorodność jęz. Fonetyka Fonologia Morfologia Składnia	Francuski Francuski Francuski	BA BA BA	21 105 42
2013– 2014	Pracowniczka dydaktyczny	Językoznawstwo ogólne	Składnia Fonologia	Francuski Francuski	BA BA	23 18

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Polska

Rok	Stanowisko	Obszar	Tytuł kursu	Język wykładowy	Poziom	Liczka godziny
2023	Adiunkt	Językoznawstwo ogólne	Operacje zmieniające walencję czasownikową w językach świata	Angielski	MA	30

6.1.2 Opracowanie nowych kursów

1. Autorski kurs ‘Metodologia’ (studia I stopnia), 21 godz., 2012–2013, dotyczący rozwijania kompetencji z zakresu metodologii akademickiej, obejmujący zasady sporządzania notatek oraz podstawy pisania prac akademickich; Uniwersytet Lumière Lyon 2.
2. Współautorski kurs ‘Metodologia’ (studia I stopnia), 81 godz., 2010–2011, wspierający studentów w rozwijaniu umiejętności analitycznych w różnych obszarach językoznawstwa (część teoretyczna i ćwiczeniowa); Uniwersytet Lumière Lyon 2.
3. Autorski kurs ‘Operacje zmieniające walencję czasownikową w językach świata’ (studia II stopnia), 30 godz., 2023, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

6.1.3 Promotorstwo prac doktorskich

Mohammad Tavakoli (2022–2024)

- *A Statistical analysis of P-demotion domain*
- Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
- Rola: promotor pomocniczy

Riddhi Nirkhe (2024–)

- *Diachronic study of alignment in selected early New Indo-Aryan languages*
- Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
- Rola: promotor pomocniczy

6.2 Osiągnięcia organizacyjne: przygotowanie i koordynacja konferencji oraz warsztatów

2015

- Konferencja **4th Transalpine Typology Meeting**, Uniwersytet Lumière Lyon 2
- Komitet naukowy i organizacyjny:
  - Denis Creissels (Uniwersytet Lumière Lyon 2, Francja)
  - Brigitte Pakendorf (CNRS, Francja)
  - Katarzyna Janic (Uniwersytet Lumière Lyon 2, Francja)
- <http://www.ddl.cnrs.fr/Colloques/TTM2015/index.asp?Langue=EN>

2016

- Warsztaty **49th Annual Meeting of Societas Linguistica Europaea**, Uniwersytet w Neapolu
‘The crosslinguistic diversity of antipassives: Function, meaning and structure’
- Komitet naukowy i organizacyjny:
  - Katarzyna Janic (Uniwersytet w Zurychu, Szwajcaria)
  - Alena Witzlack-Makarevich (Uniwersytet w Kilonii, Niemcy)
- <https://carnetshtl.hypotheses.org/1307>

- Warsztaty **46th Poznań Linguistic Meeting**, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
‘Correlations of valency-changing operations within and across languages’
- Komitet naukowy i organizacyjny:
  - Katarzyna Janic (Uniwersytet w Zurychu, Szwajcaria)
  - Nicole Nau (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Polska)
- http://wa.amu.edu.pl/plm_old/2016/Correlations_valency

2019

- Warsztaty **52nd Annual Meeting of Societas Linguistica Europaea**, Uniwersytet w Lipsku
‘A comprehensive perspective on reflexive constructions’
- Komitet naukowy i organizacyjny:
  - Katarzyna Janic (Uniwersytet w Lipsku, Niemcy)
  - Nicoletta Puddu (Uniwersytet w Cagliari, Włochy)
- <https://research.uni-leipzig.de/unicodas/sle-workshop-reflexive-constructions-2019/>

- Konferencja **52nd Annual Meeting of Societas Linguistica Europaea**, Uniwersytet w Lipsku
- Komitet naukowy: Susanne Michaelis (Uniwersytet w Lipsku) & Martin Haspelmath (MPI w Jenie i Uniwersytet w Lipsku, Niemcy)
  - Komitet organizacyjny: Katarzyna Janic, Karsten Schmidtke-Bode, Natalia Levshina, Ilja Seržant, Iren Hartmann, Johannes Englisch, Darja Dermaku-Appelganz, Ye Jingting, Ke Dan, Christoph Holz, Oneg Ben Dror (Uniwersytet w Lipsku, Niemcy)
- <https://research.uni-leipzig.de/unicodas/events/>

2024

- Warsztaty **21st International Congress of Linguistics**, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
'Expanding the research horizons of the P-demotion domain:
The crosslinguistic variation, diversity, and boundaries'
- Komitet naukowy: Katarzyna Janic (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza)
  - Komitetu organizacyjny: Katarzyna Janic, Krzysztof Stroński and Mohammad Tavakoli (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza)
<https://icl2024poznan.pl/>

2025

- Konferencja **39th South Asian Languages Analysis Roundtable**
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
- Komitet organizacyjny: Krzysztof Stroński, Eystein Dahl, Katarzyna Janic, Monika Browarczyk, Sven Sellmer, Riddhi Nirkhe, Tania Ahmad, Husendra Sethia (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza)
<https://sala39.web.amu.edu.pl/>

6.3 Ujęcie syntetyczne działalności dydaktycznej i organizacyjnej

Moje doświadczenie dydaktyczne obejmuje sześć i pół roku pracy akademickiej zdobytej na uniwersytetach we Francji i w Polsce. Prowadziłam zajęcia na poziomie licencjackim i magisterskim, wykorzystując odpowiednio język francuski i angielski jako języki wykładowe. Łącznie zrealizowałam ponad 600 godzin ćwiczeń, głównie w obszarze językoznawstwa ogólnego, a także językoznawstwa francuskiego. Zakres prowadzonych przeze mnie kursów w obu obszarach obejmował kluczowe komponenty analizy językowej, w tym fonologię, fonetykę, morfologię i składnię. W ramach zajęć dydaktycznych prowadziłam również kursy z metodologii.

Fundamenty doświadczenia dydaktycznego wypracowałam w trakcie kształcenia doktoranckiego na Uniwersytecie Lumière Lyon 2 (2007–2013), gdzie przez sześć lat prowadziłam zajęcia z własnej inicjatywy, mimo braku formalnego obowiązku dydaktycznego. Pozwoliło mi to stopniowo rozwijać kompetencje dydaktyczne i skutecznie łączyć działalność naukową z dydaktyczną. Jako kierowniczka projektu POLONEZ BIS 1 na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza (2022–2024) z własnej inicjatywy prowadziłam zajęcia dydaktyczne dla studentów studiów magisterskich, mimo że działalność ta nie była wymogiem projektu.

Moja działalność dydaktyczna obejmuje również (współ)tworzenie nowych kursów. Podczas pracy dydaktycznej we Francji byłam autorką i współautorką zajęć metodologicznych rozwijających kompetencje akademickie oraz umiejętności analityczne studentów. Następnie jako kierowniczka projektu na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza, opracowałam i kurs magisterski poświęcony alternacjom czasownikowym w ujęciu typologicznym. Równolegle pełniłam funkcję pomocniczego promotora doktoranta zatrudnionego w zespole projektowym, a od 2024 roku sprawuję tę funkcję wobec kolejnej doktorantki.

W ramach działalności organizacyjnej współorganizowałam trzy międzynarodowe konferencje oraz cztery warsztaty tematyczne, realizowane w różnych ośrodkach akademickich w Europie, m.in. we Francji (Lyon), Niemczech (Lipsk), Włoszech (Neapol) oraz w Polsce (Poznań).

7. Oprócz kwestii wymienionych w pkt. 1-6, wnioskodawca może podać inne informacje, ważne z jego punktu widzenia, dotyczące jego kariery zawodowej.

Sekcja 7 zawiera informacje uzupełniające dotyczące mojej ścieżki zawodowej oraz rozwoju kompetencji specjalistycznych, obejmujące nagrody, certyfikaty językowe, udział w szkołach i kursach językowych oraz szkolenia rozwijające kompetencje komputerowe, przedstawione odpowiednio w sekcjach 7.1–7.4 i syntetycznie podsumowane w sekcji 7.5.

7.1 Międzynarodowe nagrody

2015 – Joseph Greenberg Award

- Przyznawana przez *Association of Linguistic Typology*, międzynarodowa nagroda Greenberga jest wręczana co dwa lata za wybitny wkład w typologię języków zawarty w rozprawie doktorskiej. W 2015 roku nagrodę przyznano mojej rozprawie pt. *The antipassive in accusative languages* [Konstrukcje antypasywne w językach akuzatywnych], która podważała tradycyjne założenie, że konstrukcje antypasywne występują wyłącznie w językach ergatywnych. W ramach tego wyróżnienia wygłosiłam wykład plenarny na konferencji *Association of Linguistic Typology*, która odbyła się na Uniwersytecie Nowego Meksyku w Albuquerque. <https://linguistic-typology.org/greenberg-award/>

7.2 Certyfikaty językowe

Język	Poziom	Nazwa certyfikatu	Instytucja	Rok
Niemiecki	B1	Europejski certyfikat <i>telc Deutsch</i> (niem.) potwierdzający znajomość języka niemieckiego na poziomie średnio zaawansowanym niższym	telc gmbH – The European Language Certificates, Frankfurt nad Menem	Kwiecień 2004
Francuski	B2	Państwowy dyplom DELF (fr.) potwierdzający znajomość języka francuskiego na poziomie średnio zaawansowanym	Ministerstwo Edukacji Narodowej, Szkolnictwa Wyższego i Badań Naukowych we Francji	Czerwiec 2006
Francuski	C1	Państwowy dyplom DALF (fr.) potwierdzający znajomość języka francuskiego na poziomie zaawansowanym	Ministerstwo Edukacji Narodowej, Szkolnictwa Wyższego i Badań Naukowych we Francji	Czerwiec 2006

Niemiecki	C1	Państwowy certyfikat Goethe-Zertifikat (niem.) potwierdzający znajomość języka niemieckiego na poziomie zaawansowanym	Instytut Goethego	Sierpień 2021
------------------	----	---	-------------------	---------------

7.3 Uczestnictwo w szkołach językowych

- 2006 **13. Środkowoeuropejska szkoła letnia z zakresu gramatyki generatywnej**
Uniwersytet w Ołomuńcu, Ołomuniec
Udział w ośmiu kursach odbywających się w dniach 24 lipca – 4 sierpnia 2006 r.
- 2008 **Wiosenna szkoła poświęcona różnorodności językowej**
Uniwersytet w Lipsku i Instytut Antropologii Ewolucyjnej im. Maxa Plancka w Lipsku
Udział w proponowanych kursach odbywających się w dniach 25 marca – 4 kwietnia 2008 r.
- 2008 **VIII Kurs typologii**
Wydział Filologii, Uniwersytet w Barcelonie, Barcelona
Udział w 24-godzinym szkoleniu odbywającym się w dniach 14–17 kwietnia 2008 r.
- 2009 **Letnia szkoła w Berkeley poświęcona strukturze językowej i ekologii języków**
Wydział Lingwistyki, Uniwersytet Kalifornijski, Berkeley
Udział w czterech kursach odbywających się w dniach 6–23 lipca 2009 r.

7.4 Intensywne kursy i szkolenia rozwijające kompetencje komputerowe

2020	Język polski i humanistyka z wykorzystaniem R	Uniwersytet w Jenie	24 godz.
2020	Kurs R: Intensywny kurs wprowadzający	Uniwersytet w Lipsku	16 godz.
2021	Wstęp to R: Intensywny kurs	Uniwersytet w Lipsku	16 godz.
2021	Kurs R: od podstaw do poziomu zaawansowanego	Uniwersytet w Lipsku	48 godz.
2021	Intensywny kurs <i>Data Analyst</i> (Python)	Stackfuel GmbH	220 godz.
2022	Intensywny kurs <i>Data Scientist</i> (Python)	Stackfuel GmbH	304 godz.

7.5 Ujęcie syntetyczne pozostałych aspektów istotnych dla mojej kariery zawodowej

Istotny wpływ na rozwój mojej kariery zawodowej miało także otrzymanie prestiżowej międzynarodowej nagrody *Joseph Greenberg Award*, przyznawanej za wybitny wkład w badania typologiczne w rozprawie doktorskiej. Wyróżnienie to przyczyniło się do uzyskania szerokiego uznania w międzynarodowym środowisku typologicznym. W ramach kształcenia rozwijałam też kompetencje językowe niezbędne do prowadzenia działalności naukowej w środowisku międzynarodowym. Oprócz biegłej znajomości języka angielskiego posiadam udokumentowaną znajomość języka francuskiego (poziomy B2 i C1) oraz niemieckiego (poziomy B1 i C1).

Ponadto konsekwentnie rozwijałam kompetencje specjalistyczne poprzez udział w letnich i wiosennych szkołach językoznawczych organizowanych przez uznane ośrodki akademickie w Europie i Stanach Zjednoczonych (m.in. Lipsk, Barcelona, Ołomuniec, Berkeley). Programy te umożliwiły mi uczestnictwo w zajęciach prowadzonych przez wybitnych badaczy, takich jak

William Croft, Maria Polinsky, Martin Haspelmath, Balthasar Bickel, Bernd Heine czy Beth Levin, by wymienić tylko kilku z nich i odegrały istotną rolę w dalszym kształtowaniu mojego zaplecza naukowego w zakresie językoznawstwa typologicznego oraz w poszerzaniu kompetencji w obszarze językoznawstwa generatywnego i semantyki leksykalnej. Uzupełnieniem mojego rozwoju zawodowego było także systematyczne rozwijanie kompetencji komputerowych poprzez szkolenia z zakresu programowania i analizy danych (R, Python), stanowiące podstawę do dalszego doskonalenia umiejętności w tym obszarze.

.....

(podpis wnioskodawcy)